

Вини Микола Селенко
Вірмені

81

РОВЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ

194

ОРЛЕНЯ

ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

ORLENJA Kinderzeitung

II рік видання

ЧЕРВЕНЬ 1942 РІК

Ч. 6. (9)

Сторож

152
139
28
18
59
43
66

ВИСТАВА З ПРИГОДАМИ

Жарт на одну дію

(Ліс. Перед відчиненням завіси чути на сцені голоси).

ЮРКО: *(стоїть посеред сцени)*. Прошу подзвонити та піднести завісу.

МАТВІЙ: Але ж всі ще не перебрані й не загримовані. Завісу мені сказано підняти тоді, як скаже Микола.

ЮРКО: Слухай, ти — Матвію - тюхтію! Прошу тут жадних зауважень не робити. Микола хоч і режисер, але мені доручена сцена й я за неї відповідаю. Прошу завісу піднести й баста!

МАТВІЙ: Дивись, який знайшовся командир. Може б трошки легше. Завісу я можу піднести, але як тільки Микола буде сваритись, то я скажу, що в цьому винен ти, Юрчище-бурчище!

ЮРКО: Добре, добре, можеш говорити кому хочеш, хоч сто разів, але завісу відчиняй.

МАТВІЙ: Та що тобі так припекло з тією завісою?... *(піднімає завісу)* Маєш!...

МАРІЙКА: *(вбігає в одному черевикові, а другий тримає в руці)* Ой, лишенько! *(розгублено)*. Що це сталося? Хто казав підняти завісу? *(махає черевиком)* Зараз же зачинити! Зараз!

ЮРКО: *(стоїть серед сцени)* Чекай... Що ж ти робиш, Матвію? *(завіса зачиняється)* Нащо ти сказала закрити? Прошу відчинити... Матвію, чуєш?... відчинити завісу!...

МАТВІЙ: Та що це за комедія? То відчиняй, то зачиняй без потреби. *(Відчиняє)*.

МАРІЙКА: Не розумію зовсім, навіщо все це ти робиш, Юрчику!

ЮРКО: Як навіщо?... Я постановив перед виставою дати певні пояснення, щодо нашої вистави, на яку ціль ми граємо.

МАРІЙКА: Але ж про це написано в афішах та програмках.

ЮРКО: Слухай, Марійко, не мішайся туди, де нічого не розумієш.

МАРІЙКА: Ти сам нічого не розумієш! Даєш завісу тоді, коли ще не всі перебрані та загримовані.

ВАСИЛЬ: *(за лаштунками)* Юрку! Юрку, де ти? *(вбігає на сцену з напівприклеєною бородою та в розчухраній перуці)* Юр-

чище, де ти подів мою другу половину бороди й вусів?

МАРІЙКА: *(До Расіля)* Та куди ж тебе несе? Хіба не бачиш, що завіса відчинена?

ВАСИЛЬ: *(став. Закривається руками)* Що мені завіса!... Нехай віддасть мої вуса та решту бороди. Не можу ж я отак грати! *(До Юрка)* Де ти подів мої вуса?

ЮРКО: От нападуть з такими артистами. Піди пошукай на полиці, там все лежить. *(Василь, закрившись руками, біжить, намагається на Миколу)*.

МИКОЛА: *(вбігзе)* Що тут за гармидер? Що за крики?!

МАРІЙКА: Та то наш Юрко таке виробляє, що й сказати страшно.

ЮРКО: От не я, а ти! Ти... ти...

МИКОЛА: Тихо ж, нарешті! Посоромтеся хоч людей, що сидять на залі. За що ви завелися? Що скоїлось?

МАТВІЙ: *(За кулісами)* Хіба ж не бачиш, що на Юрка щось найшло. Зо всіма свариться.

ЮРКО: А тобі зась! Чого встряваєш не в своє діло. Маєш завісу то й пильнуй. А до моїх обов'язків не мішайся.

МАРІЙКА: Миколо, скажи, нарешті, зачинити завісу й будемо розпочинати виставу.

ВАСИЛЬ: *(за кулісами)* Чекайте, чекайте, не розпочинайте. Я ще вуса не приклеїв.

ЮРКО: Що нам твої вуса! Миколо кажи розпочинати й баста!

ГРИЦЬ: *(Сидить в залі з лівого боку перед глядачами)*. *(Голосно)* Що ж це за балаган? Чи ми дочекаємося вашої вистави чи ні? Якщо вам треба конче посваритися, то могли б нас не запрошувати.

ЮРКО: *(До Гриця)* Прошу нам, ласкавий паничу, не перешкоджати. *(До того ж прошу пам'ятати про те, що глядач мусить сидіти тихо, не розмовляти й не галасувати!)*

ОРИСЯ: *(із залі з правого боку Встає)* Перепрошую, ми зібрались сюди побачити, як ви будете грати, а не для того, щоб вислуховувати різні сварки та зауваження. *(Сідає)*.

МАРІЙКА: Бачиш, Юрку, що ти наробив! Я ж казала, що таке буде.

ЮРКО: То не я. То ви всі підняли такий гармидер.

МАРІЙКА: *(надягає черевики)* Дивіться на нього. Заварив кашу, а на нас звертає.

МИКОЛА: Ну, годі! Цілком справедливе зауваження глядачів. Будемо починати. Всі на свої місця! Завіса може бути відчинена. Увага! На сцені Марійка й Юрко... Станьте ось тут!... Ви заблудили в лісі й злякано розглядається на всі боки.

ЮРКО: Вибач, Миколо. Я до тих пір не почну грати, доки оці два глядачі, що вносять заколот на залі, не вийдуть за двері.

МИКОЛА: Юрчику, залиши! Не розумію про яких глядачів ти говориш.

ЮРКО: Як про яких? А про тих, що в такий нечемний спосіб до нас відзивались. Один он там з лівого боку, а друга, паняночка, з правого боку.

МИКОЛА: Ху!... *(втирає хусткою чоло)* Ну, ну!... Чи так кожному дістається, хто відважується упорядкувати виставу. *(Виходить наперед кону)* Е... е... шановний паничу, і ви, паняночко, залишіть будьласка залю... бо... о... о ви... своїми нечемними виступами перешкоджуєте нам спокійно грати. Прошу без жадних протестів залишити залю. Ху-у-у, аж упрів *(втирає піт з чола)*.

ДАНИЛКО: *(сидить в середніх рядах в залі)* Оце так маєш! *(Встає)* Шановний пане, прошу пам'ятати про те, що артистам не вільно ображати своїх гостей, які заплатили гроші.

ЮРКО: *(гарячково)* Прошу вийти.

ГРИЦЬ: Добре... Я вийду, але по висгаві.

ОРИСЯ: Цілком слушно. Я теж вийду... як скінчиться ця комедія. Признаюсь щиро, вона починає мене цікавити.

МИКОЛА: Зараз починаємо. Тільки просимо пам'ятати, що поміж глядачамн сидять старші особи, до яких мусять бути пошана.

ОРИСЯ: *(З залі)* Ці застереження сховайте для себе.

МАТВІЙ: *(перебраний за Бабу-Ягу, вбігає на метлі)* Ну, як?... починаємо чи ні?

МИКОЛА: Починаємо. Зараз починаємо.

МАТВІЙ: Ну, то швидше!

МИКОЛА: Ставайте на свої місця. Ти, Юрчику, з Марійкою під стару вербу, вигляд у вас зляканий, а тут, із-за цього дерева, виїжджає на метлі Баба-Яга *(Розставляє артистів)*.

МАРІЙКА: Слухай, Миколо, треба перепросити глядачів за ті всі прикrostі, яких довелося їм тут слухати.

МИКОЛА: Має слушність. Шановні гості!...

ГРИЦЬ: *(із залі)* Апч-хи!

ДАНИЛКО: *(з залі)* Сто тисяч!

ГРИЦЬ *(з залі)* Дякую.

МАРІЙКА; *(підбадьорює Миколу)* Не звертай уваги. Говори своє...

МИКОЛА: Ша-нов-ні гля-да-чі!... *(змішано)*.

ДАНИЛКО: *(із залі)* Голосніше!...

МИКОЛА: *(старається бути спокійним)*

Шановна громадо! Перепрошую від імени артистів. а також і від імени тих бешкетників, що сидять там поміж вами в залі, за всі ті прикrostі, які ми тут вам вчинили й просимо трошки спокою. Зараз починаємо. *(до артистів)* Прошу на свої місця. Марійка починає! *(всі виходять за лаштунки, на сцені залишається Марійка з Юрком, а з другого боку Баба-Яга)*.

МАРІЙКА: *(зляканим голосом)* Вже зовсім стемніло... скоро буде північ... А стежки немає ніде. Ох, Юрчику, страшно... Щось стукнуло в лісі... Поглянь, брате рідний, чи хто там не йде.

БАБА-ЯГА: *(пискливо)* Ух-ух-ух! Солом'яний дух, дух, дух! *(вибігає верхи на метлі)* Що чую я? *(нюхає повітря носом)* Десь запахло людським м'ясом. Хі-хі-хі. Давай його мені. Люблю людське м'ясо... люблю. Зараз, як тільки виб'є дванадцята, так мої очі й побачать, де саме воно. Ух-ух-ух. *(десь далеко на дзвіниці б'є годинник. Баба-Яга лічить)* Раз, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, одинадцять, дванадцять, тринадцять...

ВАСИЛЬ: *(за лаштунками)* Миколо, що ж ти робиш. Одбий зараз назад одного.

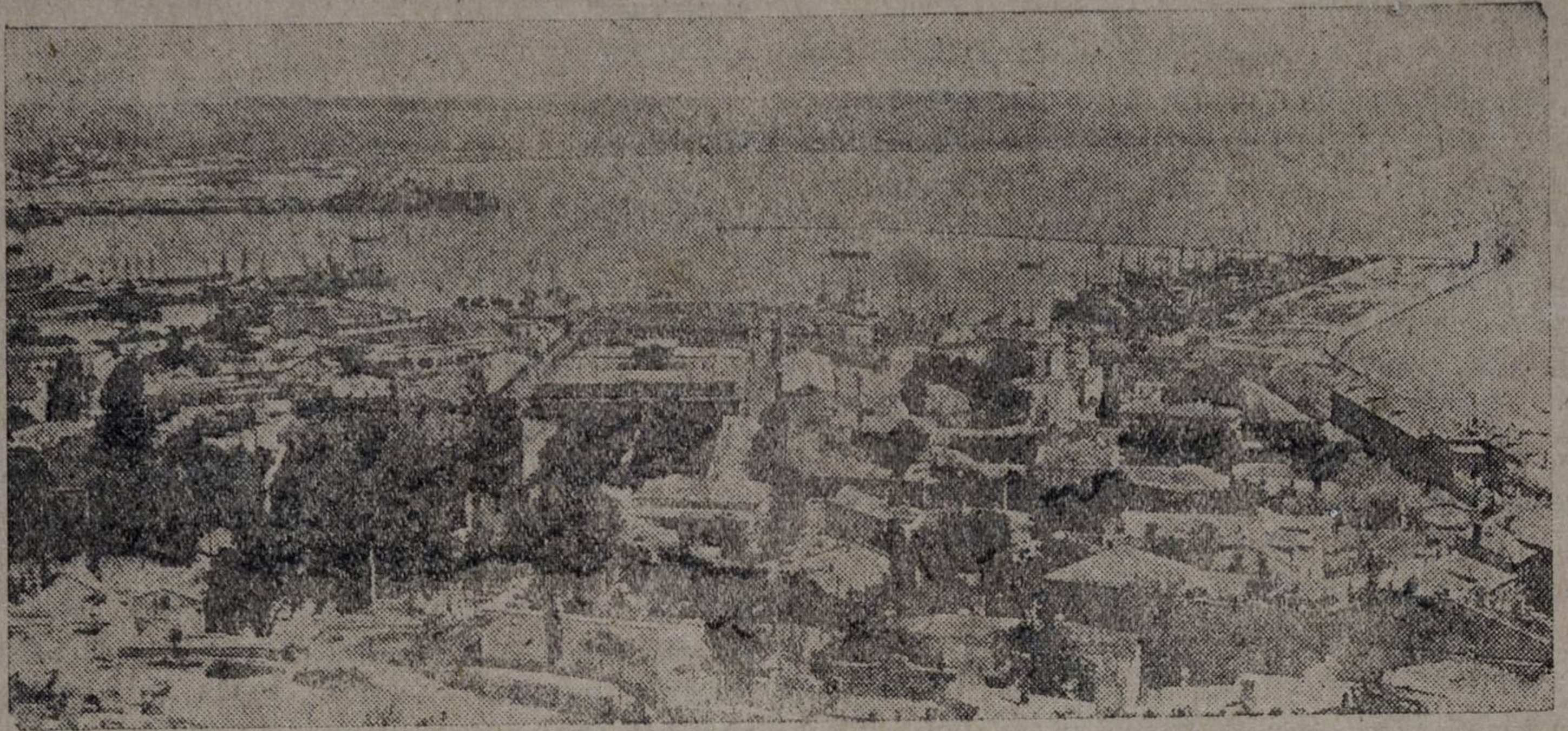
МИКОЛА: *(за лаштунками)* Та як ти його одіб'єш, коли помилився. Пильнуй свого краще, а до мого тобі діла немає.

БАБА-ЯГА: Я ж казала що так буде. Ну, нічого. Треба спшити, поки ще північ не заспівали *(Поближ Марійку й Юрка, які тремтять з переляку)*. А, мої голуб'ятка! Бачу, бачу вас. Підійдіть до мене близенько, дайте на вас глянути, любенькі!...

МАРІЙКА: Ми, пані,.. прошу ласкавої бабусі, заблудили в лісі й не можемо знайти стежки додому.

(Закінчення буде)

П. Зінченко.

АГЕНТ СТАЛІНА У БРИТАНСЬКОМУ УРЯДІ

У своїй останній промові 30-го січня Фюрер сказав, між іншим, таке: „Більшовизм ніколи не переможе в Німеччині, але чи не опанує він Англії — це ще питання“. Від того часу, коли до англійського кабінету ввійшов Кріпс, ці слова мають особливо велике значення. Коли Кріпс покинув пост британського посла у Москві та повернувся до Англії, він почав у своїх промовах про англо-советський союз робити недвозначні натяки, з яких виходить, що він увійшов до британського уряду як агент Москви, щоб згодом збільшовизувати Англію. Призначаючи Кріпса лордом охоронителем державної печатки та головою нижньої палати, Черчіль не міг виразніше виявити своєї капітуляції перед Сталіном. Покликанням Кріпса до уряду він сповнив вимоги Москви дати після переможного закінчення війни Советському Союзові вільну руку в Європі. Бо ще недавно Кріпс заявив, що більшовизм це наймогутніша сила в Європі та що Советський Союз закінчив би війну у Берліні, якби тільки союзникам вдалося перемогти своїх супротивників. Це значить не більше і не менше як тільки те, що Англія задумує після війни віддати всю Європу на поталу більшовизмові. Європейські країни дуже добре знають, яку долю готує їм Сталін. Про це свідчать вигуки європейської преси. Європейські народи визнали небезпеку, що загрожує їм з боку Англії та її більшовицьких союз-

ників. Але, на щастя, вже не викликає сумнівів сумна доля британської імперії, цього корабля, що вже потапає. Не допоможе йому більшовик Кріпс при кермі.

Пана Кріпса називають вже давно „британським Троцьким“. У своїх радикальних промовах він показав себе виразним прихильником більшовицької системи. Він цього не ховає, тому англійська соціалістична робітничка партія, до якої він належав, почала вважати його за зайвий баласт і викинула його з рядів своїх членів. Цей міністр-більшовик, не вважаючи на свої переконання, не соромиться називати своєю власністю великий поміщицький маєток з палатою, що має 40 заль, з величезним парком, з гольфовими та тенісовими площами, із ставками з форелями, з оранжереями та іншими великопанськими витребеньками. Тепер його приймає та частує при своєму столі сам англійський король. Москві вдалося впоркнуту червону заразу просто в мозок британської імперії. Приймавши Кріпса до кабінету міністрів. Черчіль перейняв на себе, крім відповідальності за втягнення англійської імперії до воєнної катастрофи, що й вину в тому, що кинув англійський народ в обійми більшовизму. Чин Фюрера, що наважився проголосити війну Советському Союзові, вважається тепер за рятунок усього європейського континенту. Незабаром німецькі збройні сили знову завдадуть советському режимові вирішальні удари, що остаточно знищать руїників європейської культури. Європейські нації міцно тримаються Німеччини бо вони знають, що перемога німців врятує їх від загибелі.

Ще одного в світі

Нові перемоги німецьких військ

Берлін. — Верховне Командування подає такі подробиці про дії німецького летунства проти Англії та Советського Союзу, про успішні оборонні бої коло Ленінграду та про дії на Керченському півострові.

Сильніша група німецьких бойових літаків скинула в середу бомби на військові об'єкти на південному англійському побережжі. Легкі німецькі літаки виконували над островом розвідувальні льоти та вернулися на свої стартові поля з багатим матеріалом. На північному відтинку східного фронту не вдалося ворогові розірвати на відтинку Волхова перстень довкруги Ленінграду. На цьому відтинку провадили дуже сільні більшовипькі частини офензиву вже від двох місяців. Але кожний наступ ворога було відкинено. В загальному втратив ворог на тому відтинку в березні і травні понад 40.000 жовнірів і 64 панцерники. Німецькі бойові та стрімкоспадні літаки заатакували в Донецькому басейні зосередження панцерників та становища артилерії в місті, де саме розгорілася завзята боротьба. Німецькі літаки особливо сильно атакували ворожі танки, які саме мали вирушити до бою, та зробили їх нешкідливими, заки вони могли почати

діяти. 28 танків було зроблено непридатними до бою. Окрім цього згоріло або перекинулося від сили експльозії бомб багато інших сталевих кольосів. Наворотні нальоти німецького метунства ударемнили ворожі наміри перевести наступ. Дальшими нальотами значно попроривано ворожий постачальний рух. 40 вантажних авт було знищено в дорозі на фронт.

По нальоті німецьких бойових літаків на укріплення і військові споруди Керчі вночі на 13 травня повстали там великі пожежі. В нальотах на кораблі на морі коло Керчі затоплено п'ять вантажних кораблів та тяжко пошкоджено один буксир, один рибальський кутер, три вантажні кораблі і один транспортний та багато човнів прибережного мореплавства.

На Керчі розгромлено ворога. По очищенні басейну Ак Монай звільнилися дальші німецькі частини, які долучилися до переслідування втікаючого ворога. Ворог з великим поспіхом та замішанням старався втекти вздовж залізниці та вздовж одинокої надбережної дороги. Одначе його припинено та швидко зломано його слабкий опір.

Козачка

(Продовження)

— Кріпак, пане Петре! От Сухо-
млинського пана підданий.

Засмутився старий Шостогуб, ду-
же засмутився й не сказав нічого, а
другі так і покрикнули з жалю та з до-
сади.

Тут молодії порівнялись. Треба бу-
ло вже перше всього привітати їх...
Вони поклонились, на весілля просять.

Петро підняв високу шапку.

— Боже вам помагай! — рече. —
Нехай Господь щастить долею, щастям
і здоров'ям!

Молоді дякують.

— Просимо ж, добродію шанов-
ний, на весілля!

— Ні, молода княгине!, не піду до
тебе на весілля: не подоба - річ мені ста-
рому по весіллях гуляти. Дякую за
честь і за ласку!

А Гонта Андрій, чоловік добрячий,
тихий був і каже молодому:

— Ой, Іване, Іване Золотаренку!
Що ти наробив, мій друже? Хіба в те-
бе розум дівочий, що вповав на тепе-
рішні часи, а що після буде, не подумав
та запропастив і дівчину, і все її
плем'я. Тим то люди кажуть: сирота
— вільно й топиться.

Та й похитав сивою головою.

— А чому ж на весіллі не погуля-
ти,—озвався Панас Бобрик, узявшись
у боки.—Жаль, та не вернеться! Хоча
погуляймо!

— Стара необачна голово! — каже
Петро. — Схаменись! Ти б і там би по-
чав танцювати, де добрі люди сумують
і плачуть гірко.

— Та що ж, панібрате! Плачеш -
плачеш, та й чхнеці!

— Не звичайно жартувати, пане
Панасе, — гукнули всі разом, — коли

Княгиня - молода.

таке діється! Ти свою сиву голову по-
шануй, коли не шануєш козацтва.

— Ануте лиш, годі вам! От спра-
вді розгримались, як на дурного! Не
йти, то й не йти - і не піду. А дочка
козача, - треба б і танців козачих; - та
з вами не зговориш - шкода!

Молоді стоять і очей не зведуть.

— Нехай же Господь дає вам долю
добру і талан. Щоб бути здорові, як
вода, а багаті, як земля! І вік вам дов-
гий, і розум добрий, красні молодята.

Поклонились старі та й рушили
собі до домівок, а молоді своєю доро-
гою пішли.

Засмутились голуб'ята. Изглянулись
між собою; він поблід на лиці, в неї
очиці отяжали сльозами, — і пригорну-
лись одно до одного.

— Мила дівчино моя, озвався він
стиха,—така в мене думка, що я тобі
світа зав'язав!

— Милий мій, подружжя моє! — од-
повідає Олеся. — Що нам Бог дасть, те
й буде! Аби в парі з тобою вік ізвіку-
вати!

V

Другого дня пішли панам поклони-
тись. Не почула Олеся ні привіту, ні сові-
ту, ані любого та вселого погляду не по-
бачила. Пани такі якесь сердиті; а горді
—аж надимаються. „Будь покірна,—на-
казують,— та до роботи панської щира“...

І чудно, і сумно було Олесі таке
слухати. А далі й страшно стало. Це
справдешня невільниця вона буде. Без
радошей її літа молодії перейдуть. Мар-
но пишная краса зів'яне в щоденній тяж-
кій роботі—у неволі!..

Ідуть до господи улицею,—як же
глухо та сумно по селі, Боже милий!
Спом'янула Олеся: було вона в своєму
селі йде—той привітає, другий на здо-

ров'я питає, декотрий пожартує, інший стане та свій смуток-жаль повістить; і старі гомонять, і молоді, і дівчора бубонять. Було тільки сонця краєчок за-світить, уже й бряк і дзвяк по селі, рух, стук—живий люд! А тут, хто й стринеться—понурий такий йде, неговіркий, печаловитий.

Свекруха рада Олесі, як рідній дитині: не знає, де її посадити, як пожалувати, приголубити, та все не розвеселить вона Олесі. Свекруха була стара вже, до того ж змучена тяжкою працею та недостачам; то й веселої мови від неї не почула і разу молюда невістка. То розкаже про біду людську, то на своє безщастя плачеться, тільки й добрсть, що там той світ, ніби вже в цьому пишному, красному світові нема ні добра, ні краси, ані правди.

Коли б хоть з чоловіком словечко перемовити, так не вирве й хвилини вільної: то те він робить, то те, то йде, то йде, як гість додому наворачтає.

Та що далі, все гіршає. Почав пан хату одмагати; десь прикупив сім'ю людей, то треба було хати. „Ти,—каже Золотаренкові,—йди в двір; у тебе невелика сім'я; а схочеш, то й сам собі збудуєш; ти багату взяв“.

Перетягли їх у панський двір, а тут хлопчик народився. Пригорнула Олеся синятко до серця, облили її дрібні сльози. „Сину мій! Дитя моє кохане, дороге! Погуляв би ти в світі, полюбував красу й пишність світову, зазнав би втіхи з розкоші сьогосвітньої, та гіркая твоя неволя буде! Ще в сповитку заграмають тебе, змалечку застукають,—не розв'єшся, дорогий мій квіте! Изв'янеш у зеленочку!“

VI

Живе Олеся рік і другий, третій і четвертий. Благословив її Господь діточками: три сини, як три соколи. А що попомучилась вона, що сліз повиливала над ними! Сказано, у дитини заболить пучка, а в матері серце. Іде на цанщину, мусить їх кидати, а дітки—одне не говорить, друге не ходить, а третє не вмє сидіти,—дрібненькі, догледіти нікому, бо стару свекруху того ж таки року, як Олеся віддалася,

поховали. Пересумує день у роботі увечері біжить—що там мої діточки, як? А серце мре... непевна вона, чи діток застане живих і здорових. Хіба таке не буває, що в однієї жінки разом два сини втопились, граючись коло ставу на березі?

Підросли діти, збулася цього клопоту, так друге лихо приспіло: то пан Семенка, то паничі Йвася шпірують¹—не догодив, то пані гримає та катує Тишка—біг коло неї, не вклонився. Щодня діточки її збиті. А хоч коли й мине день без карності, все неспокійно, все серце смутиться, все горя та лиха сподівається.

Тількищо діти літ стали доходити, що вже матері й утіха й поміч, позабирали їх до покоїв. З того часу не було веселої хвилини, ані спокійного снання Олесі. І вдень, і вночі перед очима чорнявії хлопчєнята, потомлені, поблідлі, привиджуються: самі в покою сидять мовчки, без гуку, без гомону, без забавок, тихенько. Аби порушились, аби словечко між собою заговорили, зараз пані й гримнуть: „Що це за гомін! Ось я навчу вас тихо сидіти“. Сполохнуться голуб'яточка та й стихнуть.

Щодня умивається Олеся дрібними сльозами:

—Діточки мої! Квіти мої! Пов'яли ви в зеленочку!

Яке було добро—продали, а гроші розкотились. Хіба ж мало на таку сім'ю треба? А пані не дає нічого, та ще й гнівається. „Ти,—каже,—повинна своє мати: ти багатого батька, є свого доволі! Коли тобі жалко дітей, зодягай їх сама, а про мене нехай до останнього погинуть, не буду плакати“.

Чоловік з нудьги зовсім занепав здоров'ям, отупів якомсь, нічого йому не страшно, не боязко, не болісно стало. А перво з великого жалю так було і обмирав. Не один раз Олеся благала його сльозами пожалувати діток—не губити їх, як він у розпачі, не пам'ятаючи себе, стрімголов було кидається з хаги, блідий, очі блищать, такий, що й подивитись на його страшно.

(Закінчення буде)

Марно Вовчок.

¹ шпірувати—мучити, катувати, сікти.

ГНІЗДЕЧКО

Прийшли діти до рівчака, зарослого низькими кущами. Василько пригнувся, принишк. Усі зробили те саме. Василько показав на один кущик.

Пташки вміють так ховати свої гніздечка, що не зразу їх помітиш. Аж ось з кущика вилетіла сіренька, трохи рудувата пташка і тоді побачили діти маленьке гніздечко, схо-

ване в густому листі кущика. Гніздечко трималось на трьох гілках і майстерно було виплетене з тоненьких травинок.

Діти підійшли ближче. В гнізді лежало п'ятеро маленьких блакитно-сірих яєчок. Навколо них літало двоє пташок і тривожно, стурбовано пищали, ніби просили дітей, щоб вони не чіпали гнізда.

Україно моя мила,
Ти моя рідненька,
Я тебе так щиро люблю,
Хоч я ще маленька.

Хоч про Тебе, Україно,
Дуже мало знаю,
Та чомусь сердечно, щиро
Я тебе нохаю.

І тому я все раненько,
Ввечір, як лягаю,
Все за тебе, Україно,
Господа благаю.

Щоби Господь милостивий
За те Його молю —
Поміг тобі осягнути
Золотую долю.

Було літо. Петрик з батьками пішли на прогульку. Весело розважався хлопчик: купався, збирав ягоди, перекидався в запашному сні, а ввечері сказав батькові: „Я хотів би, щоб літу й кінця не було“. Батько записав бажання сина.

Настала золота осінь. В садку збирали фрукти — рожеві яблучка і жовті груші. Петрик з захопленням говорить батькові: „Осінь — найкраща пора року“. Батько теж записав нове зауваження Петра.

Настала холодна зима. Петрик досхочу наїздився і на саночках, і на ковзанах, при-

біг додому рожевий, веселий і каже батькові: „Ой, як же весело зимою! Я хотів би, щоб завжди була зима“. Батько записав і це бажання Петрика.

Прийшла весела весна. Петро вволю набігався за барвистими метеликами на зеленому лузі, нарвав квітів, прибіг до батьків і говорить: „Яка прекрасна ця весна! Я хотів би, щоб завжди була весна“. Батько розкрив свою записну книжечку і показав Петрикові, що він однаково говорив і про літо, і про осінь, і про зиму.

МОЛИТВА ДІВЧИНКИ

На землю сідаю
І ручки складаю,
Тебе, мій Ісусе,
Сердечно вітаю.

Молю зі сльозами •
Тебе, Божий Сину,
О, зглянься на матір,
Мою Україну!

І рано й увечір
Тебе, Боже, молю,
Зішли Україні
Найкращую долю.

М. Ш.

ЧЕРВЕНЬ

Ходить червень по нивах,
Пестить поле безкрає
Та зерном, наче злотом,
Колоски наливає.

Ходить червень розкішний,
Казку шепче з вітрами;
Шелестять рідні ниви
Пшеницями, житами.

Червню, милий юначе,
Не пусги градобою!
Бережи, щоб тим нивам
Ворог лиха не вкоїв!

Хай достоять спокійно,
Хай дозріють досита;
Збережи всю пшеницю,
Не згуби цього жита.

Ходить червень, сміється,
Силе сонця промінням.
Зріють ниви на втіху
Всім людським поколінням!

ЖУРБА

Л. Глибів

Стоїть гора високая,
Попід горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай.

Під гаєм в'ється річенька,
Як скло, вода блищить;
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.

Край берега, у затишку
Прив'язані човни;
А три верби схилилися,
Мов журяться вони.

Що пройде любе літечко,
Повіють холода,
Осиплеться їх листячко
І понесе вода.

Журюсь і я над річкою...
Біжить вода, шумить,
А в мене бідне серденько
І мліє і болить.

Леся Українка

Уже скотилось із неба сонце;
Заглянув місяць в моє віконце,
Вже засвітились у небі зорі,
Усе заснуло, заснуло й горе.

Вийду в садочок та погуляю,
При місяченьку та й заспіваю.
Як же тут гарно, як же тут тихо,—
В таку годину забудеш лихо!

Кругом садочки, біленькі хати
І соловейка в гаю чувати.
Ой, чи так гарно в якій країні,
Як тут на нашій рідній Волині?

Ніч обгорнула біленькі хати
Немов маленьких діточок мати.
Вітрець весняний тихенько дише
Немов діток тих до сну колише,

Весняний ранок

Сонце сходить, а надворі
Співають пісеньки пташки.
Струмок весело біжить,
В ясних проміннях блищить.

Ой, як любо ж на дворі!
Подивися на луги —

Скрізь квітки, як ті ляльки.
Просто тягне на лужок,

На зелений бережок.
Відпочити, погуляти,
Свіжих квіточок нарвати.

В. УСТИМЕНКО.

Пилип і Ласоха

(Продовження)

осадника. Не схибив. Камінь влучив противника в плічко, але цей тільки крикнув і ще з більшою силою погнав корову.

А ліс вже був як на долоні. Зелений своїм густим та високим гіллям, повний невідомих кривок. Вже Пилипова корова була в його тіні. Ще мить і її вхопить зелена гущавина та й вона зникне з очей Пилипа. І тоді йому що?..

Він стиснув у руді камінь, зціпив зуби і біг, як тільки міг. Був страшний, рішучий. Очі його налиті завзяттям і злобою — здавалось вискочать зі своїх місць. Руки стиснуті, готові в кожній хвилині роздерти ворога. А ворог, на очах Пилипа, тасив його Ласоху, перішив нагайкою і втікав у ліс.

— Не допущу-у! — не сказав, а зашипів Пилип і вжив останні сили. Usta його ще продовжували „щу-у“, ще сичало воно, шипіло в них погадючому, але він вже наздоганяв противника. Бистро одвів руку з каменем і вдарив його в шию. Той заплутав ногами й повалився наперед. Пилип намірився ще сунути його ногою та раптом... з лісу вискочив табун осадницьких хлопців і — просто на Пилипа. Корова зникла Пилипові з очей. Бачив тільки, як двох мазурців вхопили її і прямо впхнули в ліс.

Пилип метнувся. Пустив з руки камінь в найближчого йому осадчука —

й назад. З його хлопців тільки один Додик біг за ним. Інші займали свій товар і гнали в рів.

—Вертайся!—гукнув до нього Пилип і сам почав бігти назад. Град каміння й крики сипалися за ним.

—Забігай, забігай! В полон візьмемо!—гукали осадницькі хлопці і розбігалися по всіх полях. Одні бігли за Пилипом, другі долиною хотіли перебігти. Лунали крики, лайки, свистало каміння. Пилип чув удари в плечі, чув за собою тупіт, бачив, як двох осадників, зігнувшись, бігли під горбком, щоб не пустити його до своїх. Миттю вийняв з кишені ножа й відчинив. Біг просто на них.

—Поріжу!—блиснула думка і він рішився на все. Осадники стали. Вираз Пилипа й лезо ножа в його руці настрашило їх. Мить — і вони кинулися назад. Пилип не біг за ними, біг до своїх. Знав, що осадників є багато і не для всіх ніж його такий страшний.

—Ще ти попадеш в наші руки!—лунали їх голоси, але вже здалік. Ще ти прийдеш за коровою! Ще поговоримо!

—Чорт з вами!—відповів Пилип і йшов до своїх.

Хлопці вже зігнали товар на гайринські поля і всі зійшлися до купи. Товар, окрім Пилипової Ласохи, був увесь.

—А де Додик?—запитав і оглянувся кругом Пилип.

—Де Додик?—повторив Прокіп.

Метнулися туди-сюди, Додика не було. Значить осадники зловили.

—Бо чого таке... — сказав Нестір, — лізе. Вояк який... Біжить наперед, ніби його хтось злякається.

—Що з того, що тебе злякалися, але ти все ззаду,—сказав Пилип.

—Як ззаду? Хто ззаду? Мав бігти за твоєю дурною коровою?

—Нема чого сваритися, — вмшався Аврам. — Треба подумати, що робити. Як одбити нам Додика і Ласоху. Треба не дати їм часу. Треба чим скорше.

—Так. Треба чим скорше. Скільки нас? Десять. Ти, Ананю, маєш глядіти весь товар, а ми підемо. Зараз збирати каміння! Данило і Прокіп будуть нам підносити.

Так розпорядився Пилип.

—А як будеш воювати в лісі? — запитав Матвій.

—Нічого. Товар зараз перегнати на

той бік. Вони вийдуть до нас самі. А тоді ти, Анань, зажени товар знов на свої поля й паси.

Так і зробили. Одні переганяли на „той бік“ товар, другі збирали каміння...

Вже весь товар пасся на вербинських парнинах, вже повні сумки було каміння, а осадників та мазурчиків не видно. Не виходять з лісу. Мабуть задоволені своїм успіхом. Не хочуть більше воювати. Може досі погнали товар лісом додому.

— Ні, вони не вийдуть до нас. Треба до них іти — сказав Пилип.

— До них, до них!—загомоніли хлопці.

Тоді наказали Ананієві перегнати товар назад на свої поля, а самі, набравши каміння, пішли в напрямі лісу.

— В лісі каміння мало — завважив Аврам. — Вони не матимуть чим воювати.

— Хлопці! — сказав Пилип — ми підійдемо до лісу і будемо їх дразнити, поки не викличимо в поле. А тоді, ніби злякаємось, будемо втікати. Вони, напевно, кинуться за нами. Ми ж, коли відведемо їх далеко від ліса, дамо їм жару! Заженемо їх у противну сторону. Навіть до Вербина, а тоді, кількох нас піде в ліс та й знайдете Ласоху і Додика.

— Згода! — сказали хлопці і всі дружно пішли до лісу.

Осадники сподівалися їх. Тільки наші зблизилися до лісу, зараз кілька каменів вилетіло їм назустріч. Гайринці спинились.

— А що, як вони не вийдуть?

— Підемо в ліс. Знайдемо їх!

— Ні, вони вийдуть. Вони схочуть нас навоювати. Зараз кинемося бігти до лісу, а тільки каміння посиплеться на нас густо, — вернемо назад. Але не всі разом, щоб додати їм завзяття. Кого вцілить камінь, відразу завертай.

— Хлопці, врозтіч до лісу! — гукнув Пилип.

Хлопці сипнулися. Тільки зробили кілька кроків, як з лісу свиснуло каміння. Між деревом заметушилиля осадники і гукали: „Не пустити їх у ліс!“ „Не пустити їх у ліс!“

Каміння градом посипалось. Ось один камінь вдарив Аврама в ногу та й Аврам повернув назад. За ним, хоч і не разом, інші. Пилип десь відбіг набік.

— Що, злякалися? У погоню! — вчувся знаний Пилипові голос Генриха.

(*закінчення буде*)

А. Кучерук.

Як люди навчилися писати

(З А К І Н Ч Е Н Н Я)

Дійсно факти стверджують, що писмо створили спершу окремі особи, а від них воно передавалось цілим народом. Виникнення і розвиток письма тісно зв'язані з господарською діяльністю людей і їх суспільним ладом. Так, скажімо, ручною або звуковою мовою людина могла лише користуватися тоді, коли бачила того, кому передавала свої думки або була близько від нього. Писані знаки повстали за найдавніших часів в храмах і були твором жерців. Пізніше, реформуючись, почались вживатись для цілей державно-податкового поширення і в торгівлі. Це вживання письма йде в парі з його упрощенням. Але коли ускладнилось виробництво і супроводжуючі його процеси, виникла потреба у людині передавати думки на віддал і закріплювати їх для відтворення. Для цього люди робили різні спроби, які, по суті, і поклали початок письму. Спроби, до яких людина вдалась для закріплення і передачі думок, досвіду, ще до виникнення письма привели до користування різними умовними предметами.

То була перша речова, чи підготовча стадія письма. Цим письмом, як відомо, користувалося багато народів світу: стародавні китайці, перуанці і інші. Траплялось, що це письмо розвивалося навіть в цілі системи, прикладом якої може бути вузлове письмо. Ним користувалися до недавнього часу, напр. перуанські інки (Півд. Америка) для записування подій, лічби, складання договорів. Коли шнурки, що вживалися до цього письма, не були пофарбовані, то вони означали тоді лічбу, (простий вузол означав 10; подвійний — 100; потрійний — 1000; для означення десятків, сотень і тисяч відповідні узли в потрібній кількості зв'язувалися разом). Для записування різних подій, фактів шнурки фарбувалися в певний умовний колір. (Смерть або нещастя означалося шнур-

ком чорного кольору; мир, срібло-шнурками білого кольору; війна, перемога — шнурками чорного кольору і т. д.). Грало певну роль і місце вузлів (вузол, що був вищий — означав важливу подію; нижчий — менш важливу).

До такого типу письма належить відома бирка (палиця з зарубами), якою ще до недавнього часу користувалися неписьменні селяни в Україні, про яку згадує, між іншим, і Франко. („Борислав сміється“). Цю підготовчу стадію (стадію речового письма) змінила вища стадія, більша зручна і досконала, стадія так зв. образного письма, Запам'ятання та передача думок на віддаль здійснювалися через зображення предметів, намальованих або вирізьблених на предметах, речах. Це (образне, письмо зародилося ще в добу пізнього палеоліту (себто, старого кам'яного віку), як про це свідчать знайдені в печерах первісної людини малюнки мамонта, оленя, коня та інших тварин.

У деяких народів таке письмо збереглося ще й до наших часів. Таким письмом іноді можна передати досить складні події. Пізніше з письма малюнками розвинулося фігурне письмо. В ньому кожен знак означає ціло слово. А слова, що означали речі, передавалися на письмі схематичними зображеннями цих речей; інші поняття передавалися умовними знаками — фігурами, що мали не пряме, а переносне значення. Таким письмом користувалися єгиптяни; за наших часів ним користуються китайці. Так, напр. битва в єгипетському письмі передавалась умовними знакам двох рук, в одній з них був щит, а в другій спис; Єгипет передавався зображенням піраміди; зображення сонця означало день і т. д. В китайській мові слово „людина“ передається умовним знаком, що зображає дві ноги; рот зображається

прямокутником з потовщеними короткими сторонами і т. д.

З розвитком письма знаки чим далі змінювалися і ставали зовсім не схожі на зображення речей, які вони означають. Для того, щоб передати абстрактне (узагальнене) поняття, часто вживали сполучення знаків, які означали конкретні речі. Так, напр., в китайській мові сполучення знаків, що означали людину і дерево, означає відпочивати, бо відпочивають здебільшого під деревом. Але, як бачимо, не дивлячись на більшу досконалість цього письма, воно є дуже незручне, бо потребує дуже багато знаків. Скажімо, в китайському письмі налічується до 100 тисяч знаків, хоч для звичайних потреб виста-

чає 4—5 тисяч. На дальших етапах історії людства фігурне письмо замінюється складовим. Спрощений знак, що раніше означав слово, починає означати тільки перший склад, а далі вживається і в інших словах з таким же значенням. Складове письмо далі розвивається в звукове, або алфавітне, в якому значок (літера) означає не слово або склад, а тільки окремий звук. Деякі букви іноді й тепер ще мають сліди свого походження із знаків, які колись означали ціле слово.

Таким чином, як бачимо тепер, людство досягло найвищого ступеня в області розвитку письма (алфавітного письма), перейшовши всі попередні, менш досконалі, простіші.

Валерій Крюк.

КОРОТКО ПРО ВСЕ

Палаці ілюзій та марива

На всесвітній Паризькій виставці, року 1900-го, великий успіх мав у публіки так званий „Палац ілюзій“. Уявіть собі шестикутну залю, що її кожна стіна являє собою величезне дзеркало ідеально виполіроване. По кутках дзеркальну залю було оздоблено колонами та гзимсами, аж до самої стелі. Глядач у такій залі почуває себе так, ніби він заблудив серед величезного натовпу людей у безкрай амфіладі заль та колон, що оточують його зо всіх боків і сягають у безмежну далечінь, наскільки можна тільки оком сягнути.

Причина цього „чуда“ зрозуміла кожному, хто знає закони відбивання світла. В залі три пари рівнобіжних дзеркал і десять пар дзеркал, поставлених під кутом, — не диво що вони дають безліч відбитків. Важко уявити собі те різюче враження, що його справляла на глядача ця безмежна перспектива заль у „Палаці Ілюзій“, але вона ніщо проти тих незвичайних ефектів, що їх було досягнуто в Парижі в „Палаці Марев“. Упорядчики цього „Палацу“ прилучили до незчисленних відбитків ще чудо моментальної зміни усієї картини, тобто ніби спорудили велитенський калейдоскоп, що в ньому містилися глядачі.

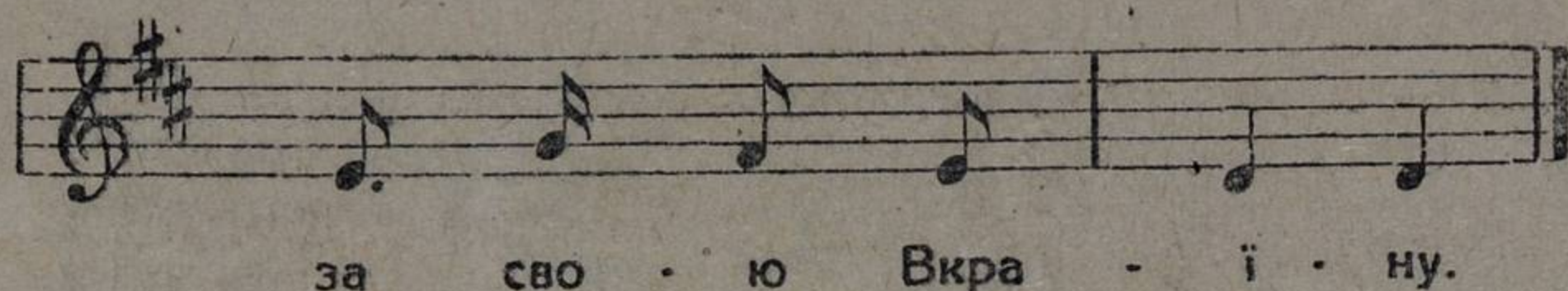
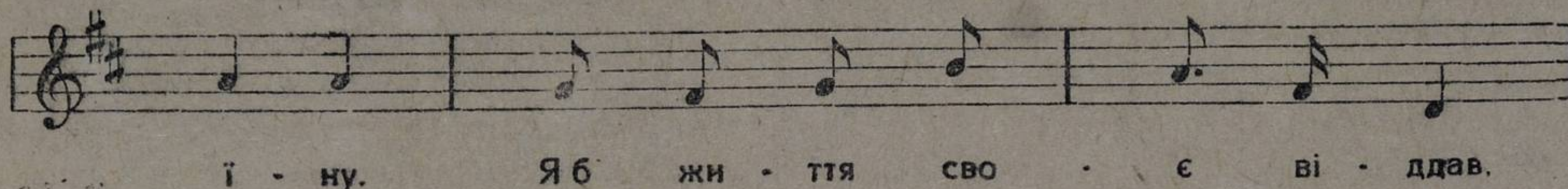
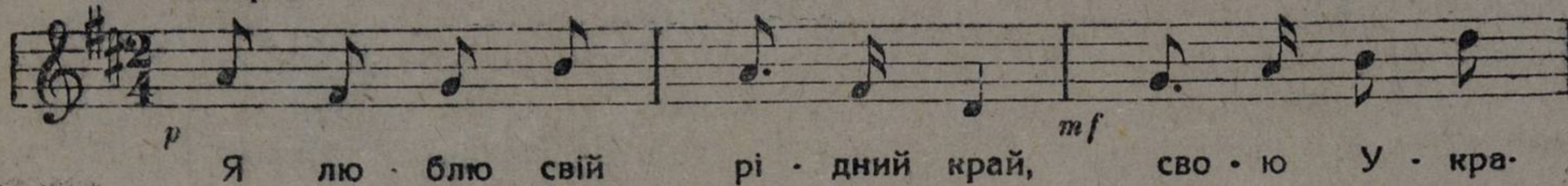
Зміну обстанови в цьому „Палаці Марев“ провадили в такий спосіб: дзеркалові стіни на деякому віддалені від пругів роз-

різано вздовж і цей кут може, як одно ціле, обертатися кругом осі, замінюючись на інший. Можна зробити три зміни відповідно до кутів 1, 2, 3. Топер уявіть собі, що всі кути, зазначені цифрою 1 містять у собі обстанову арабської залі, всі кути 2 — обстанову тропічного лісу, а кути 3 — обстанову індійського храму. Тоді одним рухом потайного механізму, що повертає дзеркальні кути — тропічний ліс, ніби чарівництвом перетворюється на храм або на залю. Додайте до цього ще низку дивовижних ефектів освітлення і ви зрозумієте, яке надзвичайне враження справляв на глядачів „Палац Марев“. Змінити легким рухом руки однієї людини грандіозний лісовий краєвид на безмежну амфіладу арабських заль, або на величні склепіння індійського храму, — це глядачеві здавалося просто якимись чарами.

А тим часом увесь секрет чарів опертий на такий простий фізичний закон, як усім відоме правило відбивання світляних променів: кут відбивання є рівний куту падання. Читач може легко нескладним побудуванням вирисувати плян незчисленних відбитків „Палацу Марев“. Всі оці палаці ілюзій та марев пристосовано тепер до звичайних розваг. Але з цієї властивості дзеркал, кажуть, користалася колись інквізиція, яка, щоб мордувати свої жертви, вигадала „катування дзеркалами“.

Рідний край.

Помірено.

2. Україну, гарну, люблю.

Як ж не любити? —

І без неї як же ж тяжко

Нам у світі жити.

ШАРАДА

Подала Ориця з Берестя

Коли я з „Р“, мною беруть все
 Старі та маленькі,
 Коли я з „М“, з мене печуть
 Булочки смачненькі.

РЕБУС № 2

РЕБУС № 1

ВІЗИТІВКИ

Подала Ориця з Берестя

Трон Теклехени

Ким є цей добродій?

С. С. Немло

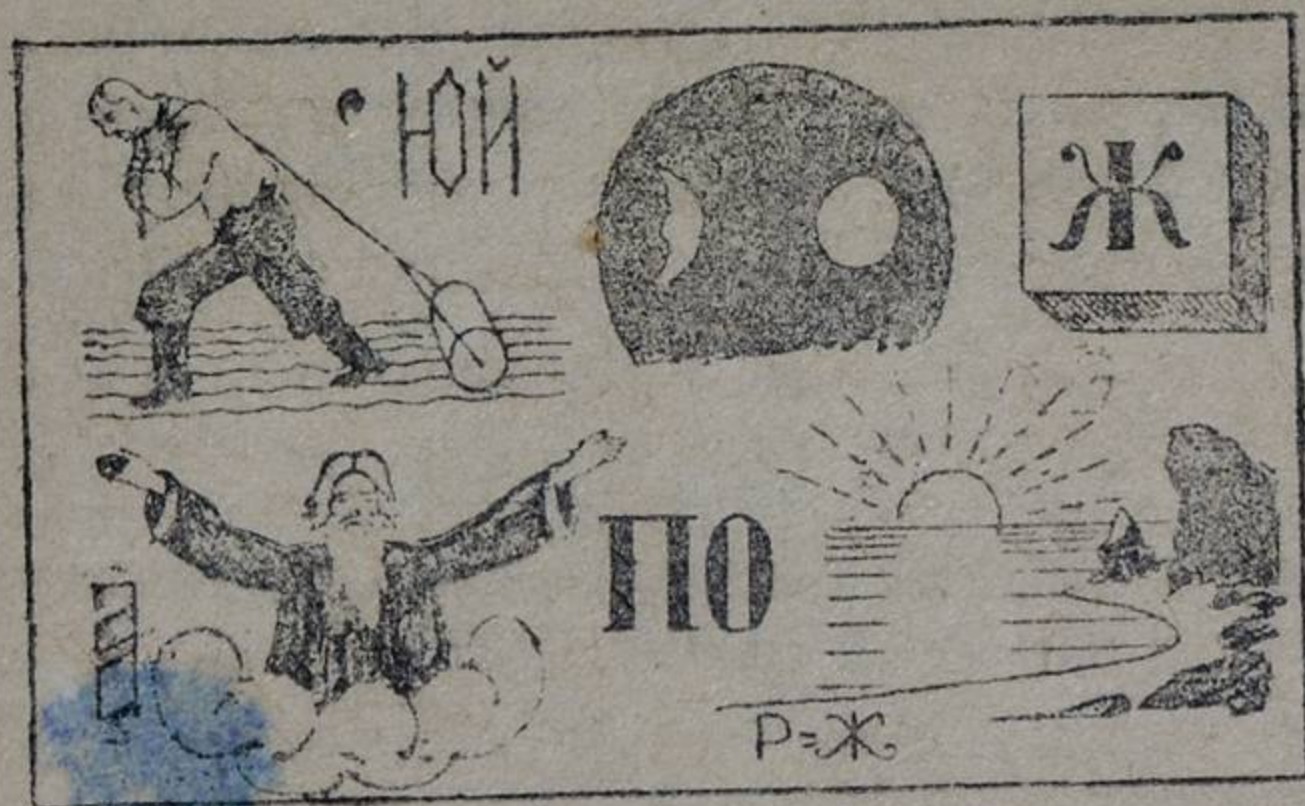
Якої національності є цей добродій?

Болік Тібеар

Ким є цей добродій?

Ромо Ливид

Де живе цей хлопець?

МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

Подала Орися з Берестя

Має кожний чоловік,
Інакше палка, загострена
на кінці, —
Дівоче ім'я.

ВІЗИТІВКА

(Подав Зіновій Самсонюк)

ПЕТРО МАЛЮСИН

Який отаман України є тут?

Загадка № 1

Роблять мене з городини,
З бурякової родини
Часом звать мене піском,
А вживають і куском.
Никну зовсім у воді,
А твердю на вогні

Знайдіть ведмедя, який сховався від козака

ЗАГАДКА № 2

Переважно білий буває,
Господиня ним стіл накриває.

**ІСТОРИЧНИЙ
КАЛЕНДАР**

ЧЕРВЕНЬ

7. VI. 1843 — Помер перший поет Галичини Маркіян Шашкевич	23. VI. 1870 — Умер український письменник Амвросій Метлинський.
13. VI. 1876 — Умер український письменник Василь Мова-Лиманський.	23. VI. 1917 — Перший універсал Української Центральної Ради у Києві (про автономію України в Росії).
16. VI. 1932 — Умер український письменник Модест Левицький.	25. VI. 1205 — Під Завихвостом поляг галицький князь Роман.
22. VI. 1929 — Умер український громадський діяч Євген Чикаленко.	

Подаємо список наших читачів та прихильників, що зложили гроші на пресовий фонд „ОРЛЕНЯ“

Кооператива в Дядьковичах — 240 крб.
Зіновій Самсонюк з х. Кобиниде 10 крб.
Гурток „Просвіти“ в Милостові 87 крб.
За ініціативою вчителя Заяця Василя
зібрано на прес-фонд „Орленя в школі с.
Терчин 80 крб.

На вечірці у п. Ільчука Володимира за пропозицією п. Харчука Івана голови читальні кол. Коловерті, Межигірського району зібрано на пресовий фонд „Орленя“ — 205 крб.
Орися з Берестя з Дарусею — 5 крб.

Пресовий фонд „Орленя“

Виходить один раз на місяць.

ЦІНА ОДНОГО НОМЕРА 4 крб.

ВИДАВЕЦЬ: Українське Видавництво „ВОЛИНЬ“ сп. з обм. відп. в Рівному. — Гол. ред. П. ЗІНЧЕНКО.

Адреса редакції і адміністрації: РІВНЕ, вул. Німецька 89.

Гол. ред. П. Зінченко

РКМ

КН. 23133/6
12793